

Yazar: (E)Tuğg.Dr.Oktay Bingöl

Barışı Yazmak

Bugünlere en çok kullanılan terimlerin başında savaş geliyor. Suriye’de iç çatışmaları, ABD’nin askeri müdahale seçeneklerini, bölgesel savaş tehlikesini, sınır boyunda ve bilişsel derinliklerde yaşanan gerginlikleri hemen her gün konuşuyor, analizler yapıyor ve senaryolar üretiyoruz.

Savaş, insan topluluklarının ilk siyasi örgütlenmelerinin ortaya çıkışından günümüze tüm dönemlerde o kadar önemli ağırlığa sahip bir kavram oldu ki; karşıtı olan barışı onsuz tanımlamak nerdeyse olanaksız gibi. Varlığında umursamadığımız barış, yokluğunda kıymete biniyor. Savaş varken barışı aramaya başlıyoruz, savaş sonlandığında da barışın geldiğini dönüşüyoruz. Yani negatif bir barış tanımına sahibiz.

Ne yazık ki örgütlü şiddetin binlerce yıllık tarihinde savaş olağanlaştı, savaşı bir yaşam anlamsızlaştı. Hala, “barış için savaşa hazır olmak gerektiği” iddiasını çürütebilmiş değiliz. Savaşı; zorunluluk, haklılık, insanlık, bağımsızlık ve özgürlük kavramlarıyla birlikte kullanarak kutsamaya ve meşrulaştırmaya devam ediyoruz.

Barış kavramı, savaş tarafından kayıtsız şartsız esir alınmış ve işgal edilmiş gibidir. Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinde savaş hakkında yüklü bir külliyat var. Barış hakkında ise bir avuç yayının ötesine geçmek zordur. Türkiye’de bile son yıllarda gittikçe artan araştırma merkezlerinin hemen hepsi güvenlik, ulusal çıkar, savaş ve strateji üzerine çalışmalar yaparlar. Barış, uzlaşma ve uyum adına herhangi bir merkez veya enstitü bulmak ise zordur.

İnternette basit bir deneme bile çarpıcı bir tablo ortaya çıkarır. Google’dan “war” sözcüğü için arama yaptığınızda 1.360.000, “peace” için ise 522.000 sonuç alıyorsunuz. Türkçesinde de savaş barışın açık ara önünde. Barış adına yapılan teorik çalışma, konuşma ve açıklama metinlerinin kısa bir analizi bile savaş, çatışma ve şiddet içeren sözcüklerin yaygın kullanımını; barışın diklenerek, tehdit ederek ve korkutarak sağlanmaya çalışıldığını gösterir. Bu aslında barışı düşünmediğimiz ve çalışmadığımızın, savaş ve şiddetle yatıp kalktığımızın açık kanıtı gibidir.

Barış adına diğer bir olumsuzluk; sanatın birçok dalının savaş ve şiddet ile kuşatılmış olmasıdır. Örneğin savaş ve şiddet filmleri her dönem gişe rekoru kırar, keskin nişancılar ve savaş uçaklarının görüntüleri her yıl fotoğrafçılık ödülleri kazanır. Romanların en çok satanları savaşları anlatırlar, aşkı konu edinenler bile zaman veya mekân olarak savaşı kullandığında daha etkileyici bulunurlar.

Barışın geniş ve dar kapsamlı denebilecek pozitif (+) ve negatif (-) tanımları var. Pozitif barış; uyum, adalet ve eşitlik gibi çok sayıda toplumsal ve zihinsel olumluluğunun eş zamanlı olarak bir arada bulunmasını ifade ederken; negatif barış, savaşın ve şiddetin yokluğu ile tanımlanıyor. Her iki barış tanımlamasını kişiler arası, toplumlar arası ve uluslararası boyutta görebilmek mümkün.

Negatif barış o kadar negatif ki, gerçekleştirmek için şiddete ya da şiddet tehdidinde başvurmak gerekebiliyor. Örneğin, "barışı korumak için savaşa hazır olmak", "uluslararası barışı korumak için BM kararıyla kuvvet kullanmak", ya da "iç huzuru bozacaklara aman vermemek için şiddet ve zor kullanmak" gibi.

Bu nedenle pozitif yani, çok boyutlu, kökleşmiş ve kalıcı barışı hedeflemek gerekiyor. Bunun için barışın önünde en büyük engel olan yapısal çatışma ortamının (sömürü, gelir dağılımı adaletsizliği, her türlü eşitsizlik ve baskı), tutumsal ve davranışsal şiddetin ortadan kaldırılması şart. Ayrıca, pozitif bir barış için; barış kültürünün yaratılması olmazsa olmazlardan biridir. Bunun için barışı engelleyen, savaş ve şiddeti kutsayan kavram ve olguların dönüştürülmesi; müzakere ve uzlaşma, arabuluculuk ve şiddetsizlik (Nonviolence) gibi kavramların kurumsallaştırılması gerekiyor.

Bunların gerçekleştirilmesi için, toplumsal uzlaşma sağlandığında bile, on yıllar ve hatta asırlara gereksinim duyulacaktır. Bugünden hemen atılabilecek adımlardan ilki ve en önemlisi ise; özellikle kamuya karşı maddi ve manevi sorumlulukları bulunan yöneticiler, siyasetçiler ve medyanın dilinin şiddet ve nefretten arındırılmasıdır.

